

'Tanzim Satış İle Fiyatlarda Ciddi Gevşeme Oldu'

Tarım Kredi Genel Müdürü Poyraz, tanzim satışlara ilişkin, “Fiyatlarda ciddi gevşeme oldu. Bazı marketler patates ve soğanı 2 liradan satmaya başladı.” değerlendirmesinde bulundu. - 12.02.2019

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği (Tarım Kredi) Genel Müdürü Fahrettin Poyraz, Anadolu Ajansı (AA) Ekonomi Masası'nda gündeme ilişkin soruları yanıtladı, son dönemdeki gelişmelerle ilgili değerlendirmelerde bulundu.

Sebze meyvede fiyat artışlarını önlemek amacıyla hayata geçirilen tanzim satış uygulamasının işleyişi konusunda bilgi veren Poyraz, tarım ürünlerinde dönemsel fiyat artışlarının beklenen bir durum olduğunu, meteorolojik durumun etkisiyle üründe azalmaya karşı talepteki devamın fiyat noktasında dengesizliklere sebep olabildiğini ifade etti.

Poyraz, bu yıl seçim atmosferinin de etkisiyle fiyat artışlarının beklenenin üzerinde gerçekleştiğine dikkati çekerek, “Tarım Kredi olarak biz, doğrudan üreticiden aldığımız ürünlerin toplanması ve bunların İstanbul ve Ankara'da büyükşehir belediyesi ekiplerine tesliminde sorumluluk aldık. Sistem bu şekilde geçtiğimiz hafta sonu itibarıyla çalışmaya başladı ve kurgulandığı şekliyle çalışıyor. Ankara, İzmir, Mersin, Antalya ve Sakarya olmak üzere 5 bölgeden alım yaptık. 15 kooperatifle başlayan alım süreci artarak devam etti. Sahada 50 personelimiz alımlar noktasında çalışmalarını sürdürüyor. 7 gün 24 saat esaslı durmaksızın üreticiden aldığımız ürünleri büyükşehir ekiplerine teslim ediyoruz.” diye konuştu.

“Fırsatçılara imkan verilmeyecek” mesajı

Tanzim satış noktalarının piyasada fiyatların düşürülmesinde önemli rol oynadığına işaret eden Poyraz, şunları kaydetti:

“Fiyatlarda dün itibarıyla yarıya varan, bazı ürünlerden daha fazla çekilme oldu. Domates bu operasyon başlamadan önce 10 lira ve üzeri fiyatla satılırken, dün biz 3 liradan satışa başladık ve market zincirlerinde de fiyatlarda ciddi düşüş oldu. Salatalık 8 lirayken 4 liraya, biber 11 lirayken 6 liraya, patlıcan 10 lirayken 4,5 liraya, soğan 4 lirayken 2 liraya, patates 4,5 lirayken 2 liraya sattık. Bizim arkamızdan da marketlerde ve manavlarda fiyatlarda ciddi gevşeme oldu. Belli marketler de projeye destek verdi. Özellikle patates ve soğanda 2 liradan satış yapmaya başladılar. Kamuoyuna, 'Bu işin bir piyasası var. Bu piyasada sistemin bozulması noktasında fırsatçılara imkan verilmeyecek. Devlet olarak tüm kurum ve kuruluşlarımızla vatandaşımızın hakkını koruma noktasında sahaya ineriz.' mesajı verildi.”

Poyraz, tanzim satış noktalarında satılan ürünlerin kalite açısından pazar ürünlerinden farklı olmadığını, bazı ürünlerde kalitenin daha yüksek olduğunu vurgulayarak, kaliteden ödün vermeden, fiyat noktasında düşüşü amaçladıklarını aktardı.

Kamuoyunda, söz konusu mekanizmanın bir seçim çalışması gibi tartışma konusu yapıldığını anımsatan Poyraz, “Tanzim satışta 2,5 aylık planlamamız var. Örtüaltı üretimin yanısıra açık alanlardaki ürünler de piyasaya girdiğinde fiyatlarda ürün bolluğundan kaynaklanan bir gevşeme olacak.” ifadesini kullandı.

Tarım Kredi olarak bin 625 kooperatif ve 206 şubeyle değerler zincirinin özellikle üretim öncesi aşamalarında önemli kapasiteye sahip olduklarını dile getiren Poyraz, 150 yıllık geçmişleri, kooperatif yapılanmaları ve üretimde rol oynayan 13 şirketle piyasayı regüle etme anlamında ciddi misyon üstlendiklerini söyledi. Poyraz, “Bugüne kadar özellikle gübrede ve yemde bunu ciddi anlamda yaptık.” diye konuştu.

Üretim sonrasına bakıldığında ciddi sıkıntılar yaşandığını anlatan Poyraz, ürün tüketiciye ulaşana kadar zincirlerin zaman zaman sağlıksız işlediğini, hatta bazen koptuğunu söyledi.

Bunun da zaman zaman üretici ve tüketicinin mağduriyetine neden olduğuna işaret eden Poyraz, “Üretici şikayet ediyor, 'Gayret ettim ama ürünü para etmedi' diyor. Öbür taraftan tüketici şikayet ediyor, 'Üreticinin 1 liraya satıp, para kazanamadığı ürünü ben niye markette 7 liraya alayım' diyor. O zaman arada bir şeyler var demek ki...” ifadesini kullandı.

Poyraz, hal kanununun getiri ve götürülerinin incelenmesinin de önemli olduğunu, ilgili bakanlıkların bu konuda çalıştığını hatırlatarak, Türkiye'de 2 tip hal bulunduğunu, bir kısmının yüzünün üreticiye, diğerlerinin yüzünün de tüketiciye dönük olduğunu dile

getirdi.

“Maliyeti etkileyen unsurlar var”

Antalya ve İzmir gibi üretimin yoğun olduğu bölgelerde, hallerde komisyoncuların ürünü alarak ilde dağıttığını ve büyük kısmını da üretimin olmadığı İstanbul ve Ankara gibi yerlerin hal komisyoncularına gönderdiğini belirten Poyraz, şunları kaydetti:

“İstanbul ve Ankara'daki komisyoncular da ürünü alıp, pazar ve market gibi perakende sektörüne dağıtıyor. Burada maliyeti etkileyen unsurlar var. Haldeki komisyoncu, çiftçiden alıp İstanbul'a gönderdiği ürüne yüzde 8-12 komisyon koyuyor. Ürün gelip, tartıya çıktığı zaman bir de üreticiden yüzde 5-10 fire düşülüyor. Elleştirme tesislerinde ürün ayıklanıyor, bir kısım ürünler de kenara alınıyor ve üreticiye 'Bunu almıyoruz, götür. Ayıklanan ürüne 3 lira, şuna da 1,5 lira veririm' deniyor.”

Poyraz, üretici ve komisyoncu arasında vadeli bir alışverişin gerçekleştiğine, komisyoncuların malı alıp üreticiye bedelini 1-3 ay sonra ödeyebildiğine dikkati çekerek, “Halbuki en fazla 1 hafta, 15 günde komisyoncuya ürünü sattığı diğer komisyoncudan para ödenir ama ürün bedeli üreticiye belki 2-3 ay sonra ödenir. Burada bir nevi gizli faiz var.” şeklinde konuştu.

“Hallerde denetim yaptırmayanlar var”

Komisyoncuların, çiftçilere üretim öncesi girdi tedariki noktasında bir nevi destek olduklarına da işaret eden Poyraz, ancak desteğin bir bağımlılık ilişkisi oluşturduğunu vurguladı. Tarladaki ve seradaki ürünün, daha üretilmeden bağlandığına dikkati çeken Poyraz, bunun makul bir durum gibi gözükse de üreticinin komisyoncuya mahkum edildiğini söyledi. Buradaki ilişkinin sorgulanması gerektiğinin altını çizen Poyraz, şu değerlendirmelerde bulundu:

“Hal konusu ele alınmalı. Bunu tamamen tasfiye etmek lazım da demiyorum ama içlerinde bu işi suistimal edenler var. Cumhurbaşkanımız da zaman zaman konuşmalarında söylüyor... Oralara, bakanlıktan giden elemanlara denetim yaptırmayanlar var. Çünkü bu sistem onlar açısından ciddi bir gelir kapısı olmuş, yaptıkları iş ve işlemlerden dolayı sorgulanmak istemiyorlar. Suistimal edenlerin ayıklanabileceği ama hal esnafı ve komisyoncuların tecrübelerini de sürece dahil edecek, emniyet supabı olarak üretici ve kooperatiflerin yer alacağı bir sistemi tartışmak gerekiyor. Devlet olarak denetim mekanizmasını kurup, süreci kooperatif ve çiftçi örgütlerini de dahil ettikten sonra mekanizmayı denetleme noktasında bir sistem kurulacak. Bu sistem kurulduğunda, mağduriyetler aza iner diye düşünüyoruz.”

Girdilerin tedariki noktasında olduğu gibi ürün değerlendirmesi konusunda da kabiliyetlerinin geliştirilmesi gerektiğini belirten Poyraz, “Son bir yılda bu konuda ciddi çalışma yaptık. Daha önce ürünleri Tarım Kredi şirketlerinin ihtiyaçları için alıyorduk. Şimdi piyasanın ihtiyaçlarını da karşılamaya başladık. 2018'de yaklaşık 900 kooperatifimizle alım yaptık. 2017'de 450 milyon liralık alım yaparken, geçen yıl bu tutar 772 milyon liraya çıktı.” diye konuştu.

Poyraz, piyasadaki dalgalanmaları önlemede devreye girecek bir organizasyon yapısına sahip olmaları gerektiğine işaret ederek, kamunun gıda alımlarının da enflasyonist baskı oluşturduğunu bildirdi.

Milli Savunma Bakanlığı ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu ile protokol imzaladıklarını anımsatan Poyraz, şöyle devam etti:

“Kamuda 4 milyon civarında devlet memuru, sözleşmeli personel ve işçi çalışıyor. Bunlar kurumlarından yemek hizmeti alıyorlar. Başta hastaneler olmak üzere, cezaevleri ve üniversitelerde gıda tedariki konusunda ihaleler yapılıyor. İhalede rekabet var, fiyatlar aşağı düşüyor diye düşünebilirsiniz, ancak ihaleyi alan şirketlerin sözleşme şartlarını yerine getirebilmesi için ürünler yüksek fiyattan temin edilebiliyor. 'Bozucu bir etki yapalım, piyasaya biz girelim.' gibi bir iddiamız yok, ama kamu kurumlarının gıda

tedarikinde üretici birlikleri ve kooperatifler özellikle ihalesiz doğrudan alım noktasında sisteme bir alternatif olarak eklenirse, kamu kurumları herhangi bir üretici birliğinden gıda alma imkanına kavuşacak. Burada eleştiriler gelebilir ama şu anki sistemde kooperatiflerin desteklenmesi ve güçlenmesi için her ülkede olduğu gibi ufak tefek pozitif ayrımcılık yapılması gerekir. Şu anda buna çalışıyoruz. Kısa sürede Hazine ve Maliye Bakanlığımız ile görüşeceğiz. Kamuoyundan da gelecek değerlendirmeler çerçevesinde hem Hazine ve Maliye hem de Ticaret bakanlıklarımız bu konuda bir karar verecektir.”

“Ürünler çeşitlenebilir”

Poyraz, “Tanzim satışlarda, piyasada fiyat artışı konusunda dikkati çeken ürünler yer aldı. Ürün çeşitliliği noktasında bir talep oluşursa onları da göz önünde bulunduracağız.” ifadelerini kullandı.

Tanzim satışlarda fiyat belirleme konusunda üreticileri mağdur edecek bir fiyatlama yapılmadığına işaret eden Poyraz, “Piyasa şartlarında ne gerekiyorsa üreticilerin razı olacağı fiyatlar üzerinden alım yaptık ve her iki belediyemize sevkıyatını gerçekleştirdik. Şu anda bizim yapmaya çalıştığımız şeyi, istisnai olan bir durumun normale dönüşmesi noktasında, devletin kurum ve kuruluşları, kooperatifleriyle tüketici hakkını korumada kısmi bir müdahale gibi görmek, sosyal sorumluluk olarak düşünmek lazım.” değerlendirmesinde bulundu.

Zincir marketlere sağladıkları ürünlere de değinen Poyraz, başta hububat ve bakliyat olmak üzere tedariki, depolanması ve sevki kolay ürünler üzerinde çalışma yaptıklarını söyledi.

Poyraz, farklı firmalardan 6 bin markete ulaştıklarını belirterek, şunları kaydetti:

“Sloganımız olan 'Bütün marketler bizim.' ifadesiyle tüm marketlerle irtibata geçtik ve buralara bir kısmını kendi ürettiğimiz, bir kısmını da işlettiğimiz ürünleri verdik. 'Her ürün için ayrı bir tesis kuralım.' diye bir iddiamız yok. Şu anda Türkiye'de ciddi yatırımlar var. Özel sektörün yaptığı ama eksik kapasiteyle kullanılan yatırımlar bulunuyor. Buralarda ortaklarımızdan aldığımız ürünleri işletiyoruz. Geçen sene 20 bin ton buğday aldık, anlaştığımız firmaya teslim ettik. Oradan makarna aldık, marketlere teslim ettik. Önümüzdeki dönemde hemen hemen her kalemde bunların sayısını artıracacağız. Tüketicinin mutfağında kullandığı hangi ürün varsa kooperatif ürünleri olarak piyasada bulunmak istiyoruz.”

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta:

mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA